

Bilag 10

Casebeskrivelser: eksempler på trinplacering

Ali

Ali var officer i sit hjemland og er flygtet til Danmark efter at have boet i bjergene i nogle år. Som det gode parti, han var, fik han sin smukke kone ”foræret” inden flugten til Danmark. Hans kone arbejder i dag som tolk, og sammen har de to børn på 14 og 10 år, der går på privatskole, og som Ali beundrer og støtter i dagligdagen. Han følger ivrigt med i børnenes interesse for musik og sport og kører dem gerne til forskellige arrangementer. Ali taler en række sprog, og han har tidligere gået på sprogskole, men hans fremmøde var svingende, da han led (og stadig lider) af diverse følgevirkninger af opholdet i bjergene. Han har arbejdet som nattevagt på et hotel, men kan ikke længere klare natarbejdet, og hans dansksproglige færdigheder er ikke gode nok til, at han kan indgå som en del af dagpersonalet. Derfor arbejder han nu kun som ferieafløser og løs vikar på hotellet.

Da Ali søger om optagelse på FVU, viser den indledende afdækning følgende resultater:

	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Svage læsere og stavere					
	Særligt tilrettelagt for ordblinde	Særligt tilrettelagt for tosprogede	Øvrige	Utrænede læsere og stavere	Ufleksible læsere og skrivere	Studieuvante læsere og stavere
Afkodning <i>Find det, der lyder som et ord (DIAVOK)</i>		6				
Læseforståelse <i>Læsetekster for Unge og Voksne</i>		10				
Stavning Hverdagsstavning for voksne Ortografisk staveprøve		6				
Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne		3				

Vurdering

Alis skriftsproglige færdigheder er meget ringe, og det er sandsynligt, at hans vanskeligheder primært skyldes mangelfulde dansksproglige forudsætninger. Ali har kendskab til mange forskellige sprog, men det er alle sprog, der tales i og omkring det område, hvor han har levet det meste af sit liv. Han er meget svær at forstå, og ofte sker det, at han svarer på noget lidt andet end det, han er blevet spurgt om. Ali har således brug for at lære mere og bedre dansk, hvis han på lang sigt skal forbedre sine skriftsproglige færdigheder.

Alis skriftsproglige profil peger på to mulige undervisningstilbud: det særligt tilrettelagte FVU-tilbud for tosprogede eller *Danskundervisning for voksne udlændinge*. Ali har ikke gennemført et egentligt sprogskolforløb og har ikke bestået sprogskolens prøver. Han har således ikke de formelle dansksproglige forudsætninger, der svarer til niveauet for Prøve i Dansk 1, og selvom Ali har opholdt sig en del år i Danmark, er det tvivlsomt, om hans faktiske dansksproglige færdigheder svarer til dette niveau. Da Ali ud over sine dansksproglige vanskeligheder også lider af følgevirkninger fra opholdet i bjergene, bør han henvises til *Danskundervisning for voksne udlændinge*, hvor underviserne har erfaring med danskundervisning for traumatiserede udlændinge.

Zahra

Zahra er født i Tyrkiet, mens hendes far arbejdede i Danmark. Moderen fulgte med sin mand til Danmark, da Zahra var 4 år. Zahra har gået i en almindelig dansk folkeskole; men hendes skolegang har været afbrudt af flere længerevarende ophold i Tyrkiet. Zahra gik ud af skolen i midten af 8. kl. på grund af voldsomme drillerier fra de danske drenge, der ikke kunne forstå, at hun var fuldt udviklet i en meget tidlig alder. Hun nægtede simpelthen at gå i skole, og da hun med det samme fik arbejde på den store, lokale fabrik, blev hendes forældre enige med skolen om, at det var den bedste løsning for alle parter. Zahra er blevet gift med en ung mand fra "hendes" landsby, og sammen har de to små børn. Zahra arbejdede på fabrikken, indtil hun fik det første barn, og hun har ikke været i arbejde siden. Hendes mand arbejder stadig på den lokale fabrik i 3-holdsskift med skiftende arbejdstider.

Da Zahra søger om optagelse på FVU, viser den indledende afdækning følgende resultater:

	<u>Trin 1</u>			<u>Trin 2</u> Utrænede læsere og stavere	<u>Trin 3</u> Ufleksible læsere og skrivere	<u>Trin 4</u> Studieuvante læsere og stavere
	Særligt tilrettelagt for ordblinde	Særligt tilrettelagt for tosprogede	Øvrige			
Afkodning <i>Find det, der lyder som et ord (DIAVOK)</i>		7				
Læseforståelse <i>Læsetekster for Unge og Voksne</i>		24				
Stavning Hverdagsstavning for voksne Ortografisk staveprøve			16			
Skriftlig fremstilling Hverdagskrivning for voksne			7			

Vurdering

Zahras skriftsproglige færdigheder er begrænsede, og det er sandsynligt, at hendes vanskeligheder dels skyldes hendes mangelfulde skolegang og dels hendes tosprogede baggrund. Selvom Zahra har gået i skole i Danmark i en del år, så har hun ikke talt dansk med sine forældre, og i hendes nuværende ægteskab tales der heller ikke dansk i hjemmet.

Zahra har gode mundtlige dansksproglige forudsætninger, og dermed kan hun optages på FVU. Hendes skriftsproglige færdigheder ligger på grænsen mellem et almindeligt trin 1-forløb og et særligt tilrettelagt forløb for tosprogede. Resultatet afspejler hendes øvrige tilværelse, hvor hun hele tiden bevæger sig i grænselandet mellem de to kulturer.

Zahra placeres på trin 1, hvor hun vil have udbytte af at deltage i et særligt tilrettelagt FVU-forløb for tosprogede, fordi en række af hendes skriftsproglige vanskeligheder kan forklares ud fra hendes tosprogede baggrund. Det må forventes, at Zahra efter et særligt tilrettelagt forløb vil være i stand til at fortsætte inden for det almindelige FVU-tilbud.

Thomas

Thomas mener selv, at han godt kunne trænge til at få nogle af sine skolepenge tilbage, og den specialundervisning, han modtog, mener han ikke at have fået noget ud af. ”Vi blev sendt derned, når vi blev for meget for lærerne,” husker han. Thomas har gennem årene haft en række kortere- og længerevarende jobs; dels har han sejlet med forskellige skibe, og dels har han arbejdet som ufaglært hos forskellige entreprenører. Thomas har nydt, at han i perioder arbejdede meget, mens han i andre perioder kunne slappe helt af. Fritiden har han brugt i skudehavnen, hvor folk mødes til en snak og fanger lidt sorte fisk Thomas føler sig stadig ung og fri, men da han som 40-årig fandt en sød kæreste med to halvstore børn, opstod behovet for en fast indtægt og et mere stabilt arbejdsliv. Derfor er han begyndt som voksenlærling i samarbejde med en af sine tidligere arbejdspladser.

Da Thomas søger om optagelse på FVU, viser den indledende afdækning følgende resultater:

	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Svage læsere og stavere					
	Særligt tilrettelagt for ordblinde	Særligt tilrettelagt for tosprogede	Øvrige	Utrænede læsere og stavere	Ufleksible læsere og skrivere	Studieuvante læsere og stavere
Afkodning <i>Find det, der lyder som et ord (DIAVOK)</i>	7					
Læseforståelse <i>Læsetekster for Unge og Voksne</i>				36		
Stavning Hverdagsstavning for voksne Ortografisk staveprøve	11					
Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne			5			

Vurdering

Thomas har en ringe afkodning, en meget dårlig stavning og en usikker skriftlig fremstilling. Hans læseforståelse er relativt god i forhold til de øvrige færdigheder, og derfor fremstår Thomas som en sammensat profil. Der er dog ingen tvivl om, at Thomas har basale vanskeligheder i både læsning og stavning, og det er sandsynligvis disse vanskeligheder, der bremser en yderligere fremgang i læsning og forhindrer ham i at få gang i skrivningen for alvor.

Thomas har modtaget specialundervisning i grundskolen, men opfatter ikke sig selv som ordblind, og det er sandsynligt, at hans vanskeligheder delvis skyldes manglende øvelse. Der har ikke været tradition for uddannelse og dermed heller ikke fokus på Thomas' boglige færdigheder i hjemmet.

Thomas bør placeres på trin 1, hvor han kan få en solid gennemgang af de mest grundlæggende læse- og staveteknikker. Selvom Thomas ikke anser sig selv for at være ordblind, så peger hans skriftsproglige profil på, at han ville have udbytte af at deltage i et særligt tilrettelagt FVU-forløb for ordblinde. Det må forventes, at han efter et særligt tilrettelagt forløb vil være i stand til at fortsætte på de fire successive trin inden for det almindelige FVU-tilbud.

Mette

Mette har gået i en almindelig folkeskole, som hun forlod efter 9. klasse. Mette har ikke modtaget specialundervisning; men hun betegner sig selv en ”en af de tunge elever”. Mette var helt klart bedst i de kreative fag, og efter endt skolegang blev hun ansat som medhjælper på et plejehjem. Det var et arbejde, der passede Mette virkelig godt, men så blev hun forelsket, og derefter gik det stærkt med mand, hus og børn, og Mette sagde sit arbejde op på grund af for lang transporttid. Mette har aldrig fået bidt sig ordentlig fast på arbejdsmarkedet. Hun har arbejdet som sæsonarbejder på diverse gartnerier; men hun har ikke haft et fast job siden ungdomsårene. I stedet har hun fået tre børn i alderen fra 7 til 10 år, og så hører det også med til historien, at hun bor på en gård, hvor hendes mand, der til dagligt er håndværker, driver et mindre fritidslandbrug. Efter flere års tilløb vil Mette forsøge at gøre sin drøm om at blive social- og sundhedshjælper til virkelighed.

Da Mette søger om optagelse på FVU, viser den indledende afdækning følgende resultater:

	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Svage læsere og stavere					
	Særligt tilrettelagt for ordblinde	Særligt tilrettelagt for tosprogede	Øvrige	Utrænede læsere og stavere	Ufleksible læsere og skrivere	Studieuvante læsere og stavere
Afkodning <i>Find det, der lyder som et ord (DIAVOK)</i>				16		
Læseforståelse <i>Læsetekster for Unge og Voksne</i>				37		
Stavning Hverdagsstavning for voksne Ortografisk staveprøve					40	
Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne			7			

Vurdering

Mette har en acceptabel afkodning og en relativ god stavning. Dermed har Mette ingen basale vanskeligheder. Hendes læseforståelse og især hendes skrivning kunne dog godt være bedre, og det er sandsynligt, at det daglige læse- og skrivebehov ikke er tilstrækkeligt til at holdes hendes færdigheder ved lige.

Mette vil gerne være social- og sundhedshjælper, men hun føler en generel usikkerhed over for uddannelsessystemet og er bange for at føle sig dum. Derfor vil Mette have stort udbytte af at deltage i et eller flere FVU-forløb, inden hun begynder på SOSU.

Mette placeres på trin 2, som en utrænnet læser og staver, der har brug for at udvikle sine funktionelle læse- og skrivefærdigheder. Det må forventes, at Mette vil være i stand til at fortsætte på de øvrige trin i FVU, og hun vil sandsynligvis opleve en stor støtte i at deltage i FVU på trin 3 eller trin 4 sideløbende med SOSU, når den tid kommer.

Lis

Lis er gået ud af 9. klasse for et par år siden. Hun har gennem hele sin skolegang følt sig misforstået af sin lærer, som koncentrerede sig mest om de dygtige elever, og som gav hende en masse røde streger og et råd om at ”arbejde hårdt”, uden at hun fik den nødvendige indsigt i, hvad hun skulle arbejde med. Til forældremøderne fik hendes forældre altid at vide, at hun var en sød og arbejdsom pige, og at der ikke var noget galt; men Lis følte sig tilsidesat, fordi der så åbenlyst var noget galt, når hun aldrig opnåede mere end et seks-tal i alle sprogfag og en række syv-taller i de øvrige fag. Lis har siden arbejdet som piccoline på et advokatkontor hos en af hendes fars bekendte; men nu har hun fået mod på at gøre noget, som er hendes helt eget projekt, og derfor er hun begyndt at tage 9. klasse om (over 2 år) og vil evt. også tage 10. klasse, før hun bestemmer sig for sin videre fremtid. Hun er meget opsat på at få en ny chance.

Da Lis søger om optagelse på FVU, viser den indledende afdækning følgende resultater:

	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Svage læsere og stavere					
	Særligt tilrettelagt for ordblinde	Særligt tilrettelagt for tosprogede	Øvrige	Utrænede læsere og stavere	Ufleksible læsere og skrivere	Studieuvante læsere og stavere
Afkodning <i>Find det, der lyder som et ord (DIAVOK)</i>				20		
Læseforståelse <i>Læsetekster for Unge og Voksne</i>	25					
Stavning Hverdagsstavning for voksne Ortografisk staveprøve				25		
Skriftlig fremstilling Hverdagskrivning for voksne				11		

Vurdering

Lis har en acceptabel afkodning og har dermed ikke ordblindelignende træk. Hun har en ringe læseforståelse, mens hun klarer sig lidt bedre i skrivning. Hun skriver flydende men meget talesprogspræget, og de fleste fejlstavede ord er skrevet, som de lyder.

Lis har gjort sig umage i skolen og har haft svært ved at forstå, at hendes flid ikke blev belønnet med bedre karakterer. For at få et samlet billede af hendes færdigheder, blev afdækningen derfor suppleret med en ordkendskabstest, som Lis klarere langt under normerne for hendes aldersgruppe. Der er således tegn på, at Lis kan have indlæringsvanskeligheder af mere generel karakter.

Lis placeres på trin 2, som en utrænnet læser og staver, der har brug for at udvikle sine funktionelle læse- og skrivefærdigheder. Det er dog vanskeligt på forhånd at vurdere, om Lis vil udvikle sine funktionelle færdigheder så meget, at hun også kan fortsætte på de øvrige trin i FVU.

Jørgen

Jørgen gik ud af 10. klasse i folkeskolen og fortsatte derefter på Handelsskolen, hvor han blev uddannet som butiksassistent. Jørgen er en lidt indadvendt ung mand, der bruger det meste af sin fritid foran computeren. Jørgen bor alene og har ingen kæreste, og når han fortæller om sine fremtidsplaner, er det ikke drømmen om en familie, der kommer i første række. Jørgen har som teenager arbejdet som flaskedreng, og siden dengang har det været hans drøm at få sin egen butik. Jørgen har de seneste år arbejdet i en mindre dagligvarebutik, som desværre blev nødt til at lukke. Det har givet Jørgen en tænkepause, og da han føler, at hans stavning sætter begrænsninger for, hvor langt han kan nå inden for butikshandel, har han besluttet sig for at give FVU'en en chance. Han drøm er at læse til merkonom, og evt. at prøve at blive bestyrer for en Netto-butik.

Da Jørgen søger om optagelse på FVU, viser den indledende afdækning følgende resultater:

	Trin 1			Trin 2	Trin 3	Trin 4
	Svage læsere og stavere					
	Særligt tilrettelagt for ordblinde	Særligt tilrettelagt for tosprogede	Øvrige	Utrænede læsere og stavere	Ufleksible læsere og skrivere	Studieuvante læsere og stavere
Afkodning <i>Find det, der lyder som et ord (DIAVOK)</i>					16	
Læseforståelse <i>Læsetekster for Unge og Voksne</i>					51	
Stavning Hverdagsstavning for voksne Ortografisk staveprøve				23		
Skriftlig fremstilling Hverdagskrivning for voksne				9		

Vurdering

Jørgen har en acceptabel afkodning og en virkelig god læseforståelse. Derimod er Jørgen meget usikker, når han skal skrive. Han bruger lang tid på at formulere den enkelte sætning, og han har en del overstregninger i besvarelsen, fordi han har fortrudt sin første formulering.

Meget tyder på, at Jørgen har været pligtopfyldende i skolen, men at hans store staveproblemer har fået ham til at afstå fra at skrive. Jørgen anfører selv et ønske om at blive bedre til at stave som den primære årsag til at gå på FVU.

Jørgen placeres på trin 3, fordi han har en acceptabel afkodning og en god læseforståelse; men han staver langt dårligere end man kunne forvente på trin 3, og han må derfor arbejde langt grundigere og mere basalt med stavning, end der normalt lægges op til på trin 3.

Det er sandsynligt, at man ved at forbedre Jørgens stavning kan få ham til at "åbne sig" og skrive mere af lyst. Det er en forudsætning, hvis Jørgen skal blive merkonom og med tiden skal stå i spidsen for sin egen butik.

Åse

Åse er Jensen er 59 år og er oprindeligt uddannet som butiksassistent. Hun har haft en god skolegang, som blev afsluttet med realeksamen, og hverken hun eller andre i familien har haft læse- og skrivevanskeligheder. I øjeblikket er Åse arbejdsløs, og derfor er hun begyndt på VUC for at øge sine muligheder for at få et nyt arbejde. Hendes lærer har gjort hende opmærksom på FVU. I Åses arbejde som butiksansat koncentrerer hun sig primært om kundekontakten, mens læse- og skrivearbejdet blev varetaget af andre. Hun har aldrig oplevet læsning og skrivning som et problem, men hun har bare aldrig læst eller skrevet ret meget hverken på jobbet eller i fritiden. Åse bruger og har altid brugt det meste af sin fritid på familien. Hun hjælper sine børn, så godt hun kan, og passer børnebørnene, når det hele brænder på. I det hele taget er Åse mest optaget af det nære liv, hvor lokalavisen, husstandsomdelte reklamer og indkøbssedler er blandt de teksttyper, der oftest benyttes.

Da Åse søger om optagelse på FVU, viser den indledende afdækning følgende resultater:

	<u>Trin 1</u>			<u>Trin 2</u> Utrænede læsere og stavere	<u>Trin 3</u> Ufleksible læsere og skrivere	<u>Trin 4</u> Studie- vante læsere og stavere
	Særligt tilrettelagt for ordblinde	Særligt tilrettelagt for tosprogede	Øvrige			
Afkodning <i>Find det, der lyder som et ord (DIAVOK)</i>					21	
Læseforståelse <i>Læsetekster for Unge og Voksne</i>					46	
Stavning Hverdagsstavning for voksne Ortografisk staveprøve					42	
Skriftlig fremstilling Hverdagsskrivning for voksne					14	

Vurdering

Åse har en acceptabel afkodning og en god funktionel læsefærdighed. Desuden har hun en god skriftlig fremstilling og en acceptabel stavning af almindelige danske hverdagsord, mens hun ofte fejlstaver ord af udenlandsk oprindelse.

Åse har ingen basale vanskeligheder, men hun har ikke været vant til at læse og skrive ret meget, og det er længe siden, hun har siddet på skolebænken. Derfor har hun brug for at støve sin gamle viden af, og hun har glæde af at øge kendskabet til de krav, som moderne undervisningsformer stiller.

Åse placeres på trin 3 som en sikker men ufleksibel læser og staver. På trin 3 opnår Åse den ønskede sikkerhed, og her kan hun indarbejde nogle af de moderne arbejdsmetoder og strategier i trygge rammer. Det forventes, at Åse vil være i stand til at fortsætte på trin 4, og hun vil sandsynligvis opleve en stor støtte i at deltage i FVU sideløbende med den almindelige VUC.